

## **Kauzalita a „platnost“ / „Vládnutí“ a kauzalita**

**Ladislav Hejdánek**

This is a part of the original document:

[1998](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1998](#)

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 3. 8. 1998

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 3. 8. 1998

## **Kauzalita a „platnost“ / „Vládnutí“ a kauzalita**

Rozdíl mezi kauzálním myšlením (teorií kauzality) a myšlením toho, co „býti má“, je rozdílem mezi orientací na to, co „váží“ a převažuje, a orientací na to, co vládne a převládá. Pro nejstarší filosofy byla ARCHÉ jednak tím, co bylo a je „první“, ale také co „vládne“. Teprve později byla tato „vláda“ redukována na „setrvalost“ a „setrvačnost“, tedy nehnulost a nehybnost. Vláda je svou podstatou, svým bytostným charakterem čímsi organizujícím, je organizující, pořádající mocí. Vládnutí, ovládání předpokládá ovšem na druhé straně připravenost a ochotu nechat se ovládat. Vláda není tedy jednostranná, ale předpokládá součinnost ovládaných. Kauzální myšlení se žádnou součinností nepočítá: následek je v příčině už „obsažen“, příčina nemá „svobodu“, tj. nemůže vést k jinému následku, následek nemá možnost být jiný (ledaže by byl následkem jiné příčiny). Vláda naproti tomu může být navzdory všem tlakům a kontrolám obcházena, může jí být vypovězena neposlušnost, může být dokonce ignorována. Proto se také pro „zákonitosti“ vlastně toto pojmenování nehodí, a musíme proto velmi pečlivě rozlišovat mezi zákonitostmi (jakožto pravidelnostmi, setrvačnostmi) a zákony (jakožto jejich myšlenkovým uchopením a formulací).

(Písek, 980803-2.)